

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра полоністики

Україна у творчості Тадеуша Міцинського

Кваліфікаційна робота

Освітнього ступеня «бакалавр»
студентки 4 курсу бакалаврату,
ОП «Польська мова і література,
англійська та литовська мови»
спеціальність 035 «Філологія»

Павлик Дарії В'ячеславівни

Науковий керівник:

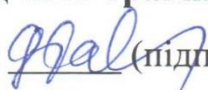
доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри полоністики
Радишевський Ростислав Петрович

«Допущено до захисту»

Протокол засідання

Кафедри полоністики

протокол №10 від «21» травня 2024 року

завідувач кафедри (підпис)

д.філол.н., проф. Ростислав РАДИШЕВСЬКИЙ

КИЇВ

2024

АНОТАЦІЯ

Метою даної дипломної роботи є поглиблений аналіз вивчення творчості польського поета, драматурга та прозаїка Тадеуша Міцінського, а також вплив України у його творах. В процесі дослідження планується використати біографічні та методико-бібліографічні матеріали поета. У роботі будуть розглянуті різні аспекти життя Міцінського, його твори, а також зображення та вплив України у цих творах. Будуть досліджені різні праці автора, зокрема й ті, де згадується Україна, наприклад твір «Wita» — останній опублікований роман Тадеуша Міцінського. Він був написаний у 1913 році, але був опублікований лише після смерті автора в 1926 році.. Це надзвичайна історія молодої жінки, титулованої Віти, останнього нащадка роду Властовичів, панів Кшиштопорських, яка мала таємно керувати душами в Польщі. Перебуваючи в ізоляції в Україні під опікою козацького співця Щербини, герой відкриває в собі надприродні здібності. В деяких творах Міцінського також згадується чудове українське місто Одеса, так у драмі Міцінського Одеса відіграє роль своєрідної землі обітваної. Ці дослідження сприятимуть кращому розумінню творів автора та яким чином Україна вплинула на його подальшу творчість. Робота може бути корисною для українських та польських авторів, що зацікавлені в творчості Тадеуша Міцінського, а також для вчителів української та польської літератури.

Ключові слова: методико-бібліографічні матеріали, романи Міцінського, польська література.

ANNOTATION

The aim of this diploma thesis is an in-depth analysis of the study of the work of the Polish poet, playwright and prose writer Tadeusz Micinski, as well as the influence of Ukraine in his works. In the process of research, it is planned to use biographical and methodological and bibliographic materials of the poet. The work will consider various aspects of Mitsinsky's life, his works, as well as the depiction and influence of Ukraine in these works. Various works of the author will be examined, including those that mention Ukraine, for example, the work "Wita" - the last published novel by Tadeusz Micinski. It was written in 1913, but was not published until after the author's death in 1926. This is an extraordinary story of a young woman named Vita, the last descendant of the Vlastowych family, lords of Krzysztof, who was supposed to secretly manage souls in Poland. Being isolated in Ukraine under the tutelage of the Cossack singer Shcherbyna, the hero discovers supernatural abilities. In some of Micinsky's works, the wonderful Ukrainian city of Odesa is also mentioned, so in Micinsky's drama, Odesa plays the role of a kind of promised land. These studies will contribute to a better understanding of the author's works and how Ukraine influenced his subsequent work. The work may be useful for Ukrainian and Polish authors interested in the work of Tadeusz Micinski, as well as for teachers of Ukrainian and Polish literature.

Keywords: methodical and bibliographic materials, Micinski's novel, Polish literature.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ЖИТТЯ І ТВОРЧІСТЬ ТАДЕУША МІЦИНЬСЬКОГО.....	8
1.1. Біографія модерніського митця	8
1.2 Публіцистика Міцинського.....	12
РОЗДІЛ 2. УКРАЇНА У ТВОРЧОСТІ ТАДЕУША МІЦИНЬСЬКОГО.....	19
2.1 Одеса і Чорне море на карті уяви автора Нетоти.....	19
2.2 Український образ в романі Віта	24
2.3. Втілення України в збірці Чорнобильські дуби.	32
ВИСНОВКИ.....	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	43

ВСТУП

Актуальність дослідження полягає в тому, що ставлення до українців та їхнього права на самовизначення у творчості Міцинського еволюціонувало: від консервативної, полоноцентричної позиції щодо національних меншин до позиції все ще однозначно пропольської, але насамперед толерантної, беручи до уваги державотворення, прагнень інших націй, та ще й з урахуванням наявності багатонаціональної ідентичності, наприклад, литовсько-польської. Водночас «Україна» Міцинського є інтелектуально та ідейно ангажованою, саме «Козак» Щербини є виразником слов'янських ідей автора, лекціями з історії польсько-українських стосунків, є носієм місцевої народної мудрості. Автор «Nietota» емоційно ставився до “Borderlands”, в якому він тоді був, очевидно, не один. Слід пам'ятати, що Міцинський не будував колоніального дискурсу щодо українців, білорусів чи литовців, незважаючи на ототожнення поняття пограниччя з польськістю.

Актуальність теми України у творчості Тадеуша Міцинського, також, є актуальною з кількох причин:

- **Історична значущість:** Міцинський був польським письменником, який жив у 19 столітті, коли Україна переживала період національного відродження та боротьби за незалежність. Його твори відображають цю складну епоху та дають цінне уявлення про українську культуру та історію того часу.

- **Літературна цінність:** Міцинський був майстром слова, який писав у різних жанрах, включаючи поезію прозу та драматургію. Його твори відзначаються глибоким психологізмом, ліричною експресивністю та майстерним використанням мови.

- **Культурний резонанс:** Творчість Міцинського мала значний вплив на розвиток української та польської літератур. Його твори перекладені українською мовою та користуються популярністю серед українських читачів.

- Актуальні проблеми: У творах Міцинського порушуються теми, які актуальності й сьогодні, такі як національна ідентичність, свобода, справедливість, любов і втрата.

Основними аспектами актуальності данної теми є:

- Історичний контекст: Твори Міцинського дають можливість дослідити складні та суперечливі аспекти української історії 19 століття. Його твори можуть допомогти нам краще зрозуміти сучасні проблеми України, такі як питання національної ідентичності та територіальної цілісності.

- Культурний діалог: Творчість Міцинського сприяє діалогу між українською та польською культурами. Його твори можуть допомогти нам краще зрозуміти спільну історію та культуру наших двох народів.

- Естетична цінність: Твори Міцинського мають високу естетичну цінність. Вони можуть допомогти нам збагатити наше розуміння світу та людської природи.

- Виховне значення: Твори Міцинського можуть допомогти нам виховати такі цінності, як патріотизм, гуманізм, толерантність і повага до інших культур.

Метою бакалаврської роботи є дослідити появу України у творах Тадеуша Міцинського, а також визначити її втілення автором у своїх творах, таких як “Wita” і “Чорнобильські дуби”, які детально будуть розглянуті у цій бакалаврській роботі.

Для досягнення поставленої мети, необхідно виконати такі **завдання**:

1. Проаналізувати історію творчості Тадеуша Міцинського.
2. Охарактеризувати елементи українськості в творах Міцинського.
3. Провести аналіз творчості автора, зокрема таких творів як “Wita” і “Чорнобильські дуби”.
4. Дослідити вплив Української культури, історії на творчість письменника.
5. Виявити мотиви і теми порушенні Міцинським під час написання його поезії.

Об'єктом дослідження є обрані твори Тадеуша Міцинського, в яких можна прослідкувати українську природу, культуру, національну спадщину, тощо.

Предметом дослідження є аналіз літературних творів Міцинського, зокрема, таких творів як «Князь Потьомкін», «Віта» та «Чорнобильські дуби»

У процесі нашого наукового дослідження ми користувалися такими **методами як:**

1. Історико-біографічний метод:

- Вивчення життя та творчості Тадеуша Міцинського у контексті історичних подій, що відбувалися в Україні.
- Дослідження впливу історичних подій на формування світогляду та творчості письменника.
- Аналіз біографічних даних письменника, його листів, щоденників, спогадів сучасників.

2. Історико-літературний метод:

- Дослідження творів Тадеуша Міцинського в контексті української літератури XIX-XX століть.
- Виявлення впливів інших українських письменників на творчість Міцинського.
- Аналіз творів Міцинського з точки зору розвитку української літературної традиції.

3. Тематичний аналіз:

- Виявлення основних тем та ідей творів Міцинського, пов'язаних з Україною.
- Дослідження їхнього втілення в сюжеті, образах героїв, авторських відступах.
- Аналіз актуальності піднятих тем у сучасному світі.

4. Порівняльно-контрастний метод:

- Порівняння та протиставлення образів України у творах Міцинського з іншими українськими та зарубіжними письменниками.
- Виявлення спільних рис та відмінностей у зображенні України.
- Дослідження еволюції образу України у творчості Міцинського.

5. Структурно-композиційний метод:

- Аналіз композиції творів Міцинського, їх поділу на частини, розділи, епізоди.
- Дослідження особливостей сюжету, експозиції, зав'язки, кульмінації, розв'язки.
- Виявлення авторських прийомів, що використовуються для створення образу України.

Наукова новизна роботи полягає у комплексному дослідженні української тематики у творчості Тадеуша Міцинського. Вперше в українській науці буде проведено системний аналіз творів письменника, в яких зображено Україну, її історію, культуру та людей.

Практичне значення роботи полягає у тому, що її результати можуть бути використані для:

- Подальшого вивчення українсько-польських літературних зв'язків.
- Викладання української та польської літератури у вищих навчальних закладах.
- Підготовки наукових та методичних розробок.
- Популяризації творчості Тадеуша Міцинського в Україні.

Структура роботи. Робота складається зі змісту, вступу, двох розділів, один з яких містить два підрозділи, інший три підрозділи, висновків, списку використаних джерел та додатків. Список використаних джерел налічує 44 найменувань. Загальний обсяг роботи 45 сторінки.

РОЗДІЛ 1. ЖИТТЯ І ТВОРЧІСТЬ ТАДЕУША МІЦИНСЬКОГО

1.1 Біографія модерніського митця

Тадеуш Міцинський відомий своєю високою майстерністю у використанні мови, його поезія вражає яскравістю образів та глибиною почуттів. Він також писав драми, які часто відображали соціальні проблеми та психологічні конфлікти. У своїх творах Міцинський докладав зусиль, щоб передати душу народу, його сподівання та турботи. Такий підхід зробив його одним із найбільш цікавих та обговорюваних поетів свого часу.

Міцинський класик молодого літературного Польщі, літературні твори якого так і не збереглися донині в єдиній збірці та опублікованій збірці. Творчість цього письменника належить до епохи, в якій були створені великі твори ліриків, драматургів і прозаїків. Творчість Тадеуша Міцинського часто трактується в підручниках і наукових статтях виключно на основі відомих і поширених текстів, тобто водночас велика частина його поетичної та есеїстичної творчості залишалася розпорошеною.

Й хоча Тадеуш Міцинський не був етнічним українцем, Україна відіграла значну роль у його житті та творчості. Українська тематика яскраво простежується у багатьох творах Міцинського. У його віршах, драмах та романах часто зображуються українські пейзажі, люди та історичні події. Він зображує Україну як мальовничу та величну країну з багатою культурою та історією, але також не оминає трагічних сторін її минулого.

Тадеуш Міцинський народився 9 листопада 1873 року в Лодзі, був сином Ванди та Рудольфа. Середня школа Міцинського у Варшаві проходила в дуже важких умовах; йому допомагала старша сестра - вчителька, й сам він деякий час був учителем. Виїхав до Кракова для вищих студій, де в 1893 р. записався на філософський факультет. Тут він познайомився з пізнішим представником Молодої Польщі Артуром Гурським та Ігнацієм Мацейовським. У 1896 р. залишив Краків і

виїхав на навчання до Німеччини. Можна знайти сліди його перебування в Берліні та Лейпцигу, де він був учнем видатного психолога В. Вундта. Там він також познайомився з Вінцентієм Лютославським і зацікавився його поглядами. Міцинський все ще цікавився філософськими науками і, відповідно до панівної моди, також звернув свої дослідження на ізотерику. У берлінській бібліотеці, читаючи про демонологію та сатанізм, він познайомився з Пшибишевським. З цього часу походить також брошура Міцинського «Młodzież Współczesnej Polska», яка свідчить про активну участь її автора в житті німецької студентської громади.

На запрошення Вінцентія Лютославського Міцинський виїхав із Німеччини до Іспанії, де пробув до травня 1898 р. Це перебування принесло йому інтерес до польської та іспанської містики. Міцинський обговорював тут Міцкевича, він переклав деякі твори Святої Терези Авільської, також написав дослідження про соціальну культуру (результатом стала неопублікована дисертація, особливо про Кальдерона; художники Платон та Фіхте також вплинув на письменника. Водночас він цікавився іспанською драматургією в Іспанське суспільство, особливо картини Гойї, також зацікавилася знайомством з Пшибишевським й він попросив Лютославського привезти його до Іспанії, однак незабаром між ними почалися перші непорозуміння, які незабаром призвели до тривалого антагонізму, а молодопольський декадентизм навіть намагався протистояти його впливу — Міцинський не поступився індивідуальністю Пшибишевського, обмінюючись ідеями тогочасного культурного життя. Наступні численні перебування Міцинського в Копані призвели до тісного контакту зі Станіславом Віткевичем та іншими і зміцнили письменника в його піднесеній і безкомпромісній моральній позиції.

В Іспанії Міцинський одружився зі своєю давньою подругою Марією Добровольською, дочкою поміщика з Білорусі. Повернувшись на батьківщину, розпочав активну літературну та журналістську діяльність.

Водночас Міцинський працював у багатьох краківських і варшавських часописах («Атенеум», «Критика», «Сфінкс» та ін.), присвячених переважно

літературній, національній та релігійній тематиці були зібрані й опубліковані в книзі: *До джерел польської душі* (1906 р.) Він також читав численні лекції, об'їздивши з ними майже всю країну, проповідував ідею відродження Польщі через внутрішню перебудову людини,

Станіслав постулювали двояко зрозумілі гасла панславізму. Програмно, ні до кого не прив'язуючись, його погляди наближалися до месіанських ідей, наскільки Міцинський був близький до партії, ворожій революційному руху свого часу, до ідеології месіанства, свідчить його спроба створити спрямовану промову при духовному вдосконаленні. Про заснування подібного братського об'єднання (на зразок дружніх стосунків, започаткованих Е. Абром) і назвавши його «Орденом сонячних братів» письменник думав чи не все життя.

Твори зроблені під час його навчання в Німеччині, зберігаються в рукописі «у співпраці» з першими самостійними спробами Міцинського в туризмі, з іншого боку, вже мають риси, які позначають його як письменницьку практику, створену під явним впливом модний театр - одноактні п'єси *«Ніч і Мати»*, Мати є типовим, досить не оригінальним, стилем автора Князя Патьомкіна, лише в 1900-1903 роках Міцинський почав формувати швидко виходить за межі, встановлені нашим модернізмом під впливом нашого власного ставлення. Дебютувавши у другому етапі *«Молодої Польщі»*, Міріам з одного боку та Пшибишевський з іншого чітко відзначилися. Автор *«Князя Патьомкіна»* починає, власне, з бунту проти пасивності наших модерністів, які розглядають мистецтво не як самоціль, а як засіб вираження духовного змісту. Він не зупиняється, як більшість символістів, лише на показі ірраціональних явищ і лише наголошує на існуванні духовного чинника у світі. Філософська та літературна традиція, до якої він звертається, виходить далеко за межі інтересів сучасних йому творців *«Молодої Польщі»*. Тоді викристалізувались філософські та історіософські погляди Міцинського. Нова система, яку важко впорядкувати й описати, в якій перетинаються впливи східної філософії, неоплатонізму, гностики, середньовічного та барокового містицизму (переважно іспанського), а з іншого боку вплив Шопенгауера, Ніцше та

Достоевського. Нарешті, Міцинський посилався на польську романтичну традицію, насамперед на містичні твори Словацького, надаючи люциферизму поета виразної форми, яку також важко представити без попереднього детального дослідження.

Під час Балканської війни Міцинський поїхав до Софії як кореспондент тижневика «Swiat». Після повернення до Варшави він почав вести активну політичну діяльність, але будучи австрійським громадянином, він був змушений залишити Варшаву разом з відступаючими російськими військами. У 1915-1918 рр. жив у Росії, переважно в Москві та Петербурзі, діяв у Літературно-артистичному гуртку Польського дому в Москві, а як виховний референт у корпусі Довборамусніцького проводив численні бесіди між військовою Польщею» (тут він писав, між іншим, рецензії на театр «Райрова»), а також з часописами «Русское слово» та «Русские ведомости». Він залишився вірним як панславізму, так і месіанським ідеям. Водночас він не припиняв своєї суто літературної діяльності: у воєнні роки було написано багато його творів, деякі з них надруковані в місцевій пресі, деякі втрачені.

У лютому 1918 року, поспішаючи на допомогу своїй родичці, баронесі Дорн, він був убитий селянами (за іншою версією — червоними) під Чериковим Могильовської губернії в Білорусі. Його могила знаходиться в селі Мале Малиніч біля Черикова. Літературна спадщина, яка не була опублікована за життя письменника, частково опублікована у міжвоєнний період, частково втрачена, решта знайдена. [577-579]..,

Батьки Тадеуша так сильно вплинули на його творчість, що блокували багато з них теми, які згодом могли б знайти вираження за сприятливих умов. наприклад лише після смерті його батька в 1910 році, «коли дискреційні обмеження могли бути звільнені розгальмування» [54].., Міцинський торкався теми «безпорадності та несправедливості батьків» в романах «Мене-Мене-Текель-Уфарисим» і «Віта». Шукаю щось таке пряме залежність не виправдана. Хоча б тому, що мотив «скривдженого батька» з'явився раніше, в драмі *Veni Creator*, або *Боротьба душ* (1897).

Якщо Тинецький не хоче практикувати крайню біографію і не хоче пояснювати простих причинно-наслідкових зв'язків між біографією та твором, виникає питання: якою мірою її фактичні деталі дозволяють краще розуміти творчість Міцинського.

Тинецький відповість, що всі факти з життя його матері, її образи і туги, а надії та фінансовий крах родини Міцинських є явищами «екстенсивної культури», яка на соціально-економічному рівні проявляється у «грабіжництві». «економіка», що закінчується банкрутством, а в літературній практиці означає «пограбування знань» [61]... . Цей останній термін не випадковий автор цитує Томаса Манна (Смерть у Венеції), як ми читаємо далі: «культура екстенсивності [...] ось що об'єднує Ванду Міцинську з Ар'яманом із Ніетоти, її сином або... з Адріаном Леверкюном» [78]...

Таким чином, на маргінесі спогадів Ванди Міцинської, була зроблена «надзвичайна» переоцінка наших знань про постпозитивістську культуру. Тинецький, практикуючи таку сміливу інтерпретацію культури, рекомендує оминати «неприємні [...] історичні та літературні іпостасі (позитивізм, натуралізм, модернізм)»». [77]...

1.2 Публіцистика Міцинського

Як далека сьогоднішня молодь від молодості Міцинського! У будь-який час, у будь-який інший час можна було так сказати. Коли писав про неї, про польську молодь Міцинський, то йому самому було лише 22 роки. Подорослішав, його вже не було серед молоді, хоча він щойно «вийшов з неї», тому він не знав її біль, проблеми та хвилювання. Треба сказати, що в той час, в 19 столітті, молодь дорослішала набагато швидше, навіть підлітки виявили неймовірну підприємливість, сміливість, винахідливість і, насамперед, відповідальність: за себе, за друзів, за Батьківщину, якої тоді на карті Європи не було. Зазначені риси

характеру були присутні у польської молоді майже повсюдно. У справжньому публіцистичному дебюті Міцинського[37].., тобто в «Сучасній польській молоді», опублікованій анонімно «завдяки зусиллям польської молоді», він представляє ідеальний зразок цієї молоді, виявлений у її рідному виданні у віленських філоматах, першому ідейно-соціальному середовищі. Адама Міцкевича, яка відтепер стане для Міцинського дороговказом, путівником і взірцем для наслідування, як особисто, так і як письменник, у наступних роках власної праці [38]. Отже, як стверджує Тадеуш Ліннер:

«Міцинський почав [...] із філоматів і філатерів, щоб порівняти їх досягнень із досягненнями сучасної йому молодості. Але перед цим він розбереться з цим, він розповість, що було після 1863 р. Він зверне увагу на становище польського суспільства під російсько-австрійським поділом і пруський. За словами Міцинського, польськість у Королівстві перебуває в найгіршому стані, бажано в Галичині, а ще інакше в Познані, що навіть через... поважаючи право на похвалу, що, звичайно, лише доведе його незнання пруської германізації....»[39]

Кілька десятиліть тому згадувався інший вчений, який казав сучасній польській молоді: «Публіцистика Міцинського це великий вибух риторики» і додав, що поет «на відміну від тих який боровся за нове мистецтво, у своєму виході на літературну арену підкреслює існуючу кризу суспільного ідеалу і є першим, хто пропонує такий ідеал» [40].. Це справді було так, бо це була його боротьба буде боротьбою не за те чи інше, старе чи нове мистецтво, а за ціле суспільства, його поведінки, думок і вчинків.

Сучасна польська молодь започатковує цей напрям письменства Міцинського, в якому він висловлює свої погляди на соціальні та національні проблеми, а тому, як покаже майбутнє, звертається до найважливіших для нього

питань. Читачеві слід звернути увагу на те, що не здається складним, як наприклад високоморалізаторський тон висловлювання молодого автора. Здавалося б, з нами розмовляє зріла людина, принаймні не двадцять з чимось років а значно старшею Міцинський-публіцист, а може краще: «міцинський журналіст», завжди захоплював. Як для літературознавців, так і менш теоретично та історично грамотних читачів, автор цей, мабуть, назавжди залишиться перш за все поетом, потім драматургом і, нарешті, романістом. Звичайно, крім першого елемента, інші два можна вільно переставляти. Дехто найбільше цінує його драматичні твори, формальну майстерність і розмах творів призначені «для театру» (хоча вони ніколи не були призначені для виконання до найлегшого). Інші віддають перевагу романам, знову ж таки формально авангардним, не дуже «романтичним», передбачаючим (чи не зустрічаючим) їхні часи, безладні, міфопоетичні романи. Міцинського цікавили обидва питання називають вищу культуру, таку як скульптура, живопис, музика або танець, як також теми більш «прозаїчні», але насправді однаково важливі, такі як гігієна, спорт, військо... Насправді він висловлював свої погляди на багато, здавалося б, далекі питання, наприклад, альпінізм і театр, театр порівняно з храмом; театр, який має дати глядачеві можливість причаститися до сакрального.

Діяльність Міцинського в галузі драматургії розпочалася в 1896 році з уже згаданого Марціна Луби. Ця п'єса, яка показує конфлікт між сільським багатієм, який експлуатує своїх сусідів, написана лише та його сином, по суті, є твором Севера.

Міцинський дебютував у 1896 році в «Атенеумі» (П. Хмеловський) твором під назвою «Лазарце» — це довга поема в 19 октавах, яка описує долю бідного художника знає драму «Marcin Luba», написану разом з Севером. Того самого року він з'явився на сторінках «Czasu» новели Міцинського «Учитель», нагороджений у конкурсі цієї щоденної газети. «Czas» було надруковано роман Міцинського «Учитель», який отримав нагороду на конкурсі цього щоденника.

Публіцистика Міцинського досі не досліджувалася занадто інтенсивно, особливо як предмет окремого дослідження. Дослідники молодопольської літератури з упором на публіцистичні твори письменника, вони скоріше посилалися на нього, аналізуючи та інтерпретуючи його суто літературні твори. Винятки можна порахувати на пальцях руках. Так, Збігнєв Кудерович, аналізуючи змістовний зміст та ідейну цінність публіцистики автора його відомої «Нієтоти», посилався лише на декілька більш відомі пісні, тобто до тому «До джерел польської душі», брошури «Życie Nowe» та полемічного трактату «Боротьба за Христа.» (1911), який, хоча його часто класифікують як журналістику, насправді є таким є полемічний трактат або релігієзнавчий трактат (за тогочасними поняттями). Пізніше журналістику Міцинського цікавили, серед іншого, Тадеуш Ліннер та Ельжбета Фліс-Черняк. Аналітична стаття, що розбиває прозу Міцинського, зокрема том «До джерел польської душі», виданий Анджеєм Завадським. Зауважимо також, що твір, про який йде мова, майже завжди має всі ознаки художніх текстів і навіть поетичного тексту (метафоризація, сегментація тексту, символізація), що є фактом. явно не залишилося поза увагою дослідників.

На питання, чому варто читати публіцистику Міцинського, деякі відповідають коротко, розуміючи, що є і буде багато людей, які не погодяться з цією думкою. Цю публіцистику варто прочитати, адже її творець був видатним письменником, а публіцистика є невід'ємною і дуже важливою частиною цього писання.

Праця Міцинського не була оцінена, як неодноразово зазначалося, Чеславом Мілошем, який критично ставився до майже всього культурного становлення періоду Молодої Польщі. Тому ми можемо припустити, що він не потрудився прочитати свою публіцистику (ймовірно, за винятком легкодоступний том «До джерел польської душі»), оскільки він не шанував типово літературних творів.

Деякі твори Міцинського в епоху за це, на думку Мілоша, була оцінена молода Польща «огидною», але все ж цінується, про що свідчать жертви його книги – Stanisław Brzozowski. Придивившись трохи ближче: якщо запитайте Міхала

Гловінського, видатного теоретика літератури, знавця молодопольської прози та літературної критики, чи порадив би він читаючи публіцистику Міцінського, він, мабуть, порадив би цього не робити.

Втім, звичайно, всім любителям поезії та/чи прози цього автора іноді вони тягнуться до наступних томів публіцистики, щоб дізнатися про інших набагато менш метафізичний, обличчя одного з його улюблених письменників. І ми добре знаємо, що таких читачів багато. [44]..

У 1974 році у підсумку першого після Другої світової війни, хоча й не дуже вдалого, етюд, присвяченого виключно журналістиці Міцінського, Стефан Мелковський писав:

«Тож, мабуть, треба знати хоча б твори цього письменника дайте собі шанс познайомитися з ними, опублікувавши їх. Принаймні на це заслуговує Тадеуш Міцінський, хоч він і не професор Гарварду, і не нововідкритий, забутий австрійський учений. Прозаїк, не модний паризький письменник, що пише для театру.»

Міцінський, безсумнівно, заслужив таку оцінку тоді, хоча це стало можливим лише через чотири десятиліття після формулювання цього постулату. Міцінський, як через потребу, так і з пристрасті, багато подорожував. Він був надзвичайно рухливою людиною. Він постійно рухався як у межах польських земель, між окремими поділами, так і відвідував країни поділів. Народився в той час у Лодзі перебуваючи в складі Королівства Польського, підпорядкованого Росії, він отримав освіту у Варшаві, але він, швидше за все, склав іспит на закінчення середньої школи у Білій Церкві (тоді Біла Церква, сьогодні в Україні). Невдовзі став репетитором на Поліссі, де, окрім репетитора і першої літературні спроби, він вплутувався в різні любовні стосунки, закохуючи в нього прикордонних дівчат. За цей час він також мав можливість ближче познайомитися з російською культурою, і це було не без значення мандрівки вглиб Росії, до Москви й Петербурга. З часом Міцінський став австрійським підданим і два роки провів у Кракові (1893–1895), де вивчав історію (польську та загальну) та філологію класичний і сучасний. Він залишив

Ягеллонський університет на користь подальшого навчання в Лейпцигу (1895–1896) та Берліні (1896–1897). Це «Німецька» сторінка життя починає власне літературну творчість майбутній автор «Книги Фауста», роману, натхненного, серед іншого, Фауст Гете і, ширше, німецької літературної та духовної культури. Поет тепер він розподіляв свій час між серйозним читанням (Міцкевича, Шопенгауера, Ніцше, Платона, Сведенборга, Роскова) і створенням своїх перших поетичних і прозових творів. Він теж знайшов час для романтики, цього разу змусити вас закохатися першої модерної, емансипованої польської жінки, лікар економіки Zofia Daszyńska-Golińska, яка в той час взялася працювати в редакції краківського «Życie». Здається, на відміну від Дашинської, Міцинський не надто серйозно ставився до цих стосунків, про що свідчать збережені листи тодішнього редактора «Życie» [21] .

Я дозволю собі навести тут повну цитату зі збережених листів Дашинської. Це правда, що вона більше говорить нам про особистість її автора, проте, завдяки тому, що її ексклюзивний герой (не враховуючи автора)

Тадеуша Міцинського, є унікальним і дуже рідкісним чоловіком, в якому можна побачити письменника не тільки як поета, а й хоча тут явно ідеалізований - людина з плоті і крові. Важко сказати, чи дійсно Міцинський займався особистим життям це був надчутливий чоловік, «мімоза», як називала його закохана жінка. Він, звичайно, зберіг значну незалежність, щоб не сказати програмну перевагу, у своїх контактах з жінками. Справи кохання, хоча постійно присутні в житті автора «У темряві» зірок, були явно відсторонені ним.

Хоча в його літературі досить багато любовних тем, герої-чоловіки кохання найчастіше відмовляються від кохання, незважаючи на взаємність з боку коханих, іноді надзвичайно сильні жінки, чи то з екзистенційних міркувань, як Ярослав, герой незакінченого «роману-фантазії» «Мене-МенеТекель-Уфарісіма!»..., чи то через зовсім інше, «нелюбе» покликання: релігійне, національне та/або соціальної місії, як граф Аполлінарій(Батько Фауст) у Принц Фауст.

Переломною подією як у житті, так і в творчості Міцинського стала зустріч із філософом Вінцентієм Лютославським і подорожі до Іспанії (у березні 1897 р.), а саме до Плайя-де-ла-Мера, де у той час жив відомий знавець творів Платона. Міцинський двічі був в Іспанії. Під час мого другого перебування в цій країні (листопад 1897 - квітень 1898), вдалося вмовити Лютославського привезти туди Станіслава, з яким він раніше зустрічався в Берліні.

Пшибишевський разом із дружиною, норвежкою Дагні Юель. Закінчуємо другий іспанський епізод у його житті, в компанії його майбутньої дружини, Марії Добровольської, Міцинський здійснив кілька тижневу подорож з півночі на південь Піренейського півострова, відвідавши також Португалію (квітень 1898 р.). Відразу після цього, перед тим, як він повернувся до Кракова.

Отже публіцистика Міцинського відзначається гострим розумом, глибокою ерудицією та щирою пристрасстю. Його твори мали значний вплив на польське суспільство і продовжують бути актуальними й донині.

РОЗДІЛ 2. ВТІЛЕННЯ УКРАЇНИ У ТВОРЧОСТІ ТАДЕУША МІЦІНЬСЬКОГО

2.1 Одеса і Чорне море на карті уяви автора «Нетоти»

Тадеуш Міцинський, як і переважна більшість поляків, не любив царицю Катерину II, яку в Росії називали Великою. Ця позиція здається очевидною зі зрозумілих причин, але в Росії, і, напевно, в самій Одесі, засновником якої був цей славетний правитель, вона — що не менш очевидно — зовсім інша. Напевно, не було б Одеси, якби не рішення Катерини заснувати її на руїнах османської фортеці Джені Дюня.

Польська Одеса не асоціювалася ні з творчістю Міцинського, ні тим більше з ним самим. Немає доказів того, що він відвідував це прибережне місто. У його листуванні ми не знайдемо жодної згадки про це. Автор «Nietota» кілька років провів у Москві, неодноразово був у Петербурзі, неодноразово відвідував Київ і Мінськ, але до Одеси, мабуть, не доїхав. З іншого боку, під час Першої світової війни, перебуваючи в Росії, він міг поїхати до Одеси навіть на кілька днів. Здається малоймовірним, що як шанувальник Міцкевича та Словацького, який відвідав це чорноморське місто на коротший чи довший час, він не спокусився б на таку подорож. Зрештою, не можна виключити його перебування в Одесі, тим паче, що раніше, у 1913 р., як він сам стверджував, «мандруючи по Україні» він зазнав багатьох красот і зазнав «теплої гостинності».

Але, насправді, може бути один виняток із того, що написано вище. Що ж, усі, хто хоч трохи знайомий із творчістю цього молодопольського поета, знають, що Одеса постає — бо інакше й бути не могло — у драмі «Князь Патьомкін», заснованій на історії повстання матросів броненосця з майже ідентичним ім'ям. Міцинський пов'язав цю історію з іншим повстанням, хронологічно та ідеологічно близьким, яке спалахнуло через кілька місяців на крейсері «Очаков». Потьомкінський заколот стався в червні 1905 року в Одесі, а «Очаков», який мав

вирішальне значення для всього Севастопольського флоту, збунтувався в жовтні того ж року, після поразки одеського заколоту. [379].

Тема «Одеси Міцінського» вже обговорювалася, і я з власної волі опинився в досить складній ситуації, намагаючись привнести сюди щось нове. Тому я пішов трохи іншим маршрутом: з Одеси до Чорного моря. Справа в тому, що більшість дій драми відбувається на «Князі Потьомкіні», який хоч і не в даний час у відкритому морі, але в порту, але все одно на тому ж Чорному морі.

Оскільки присутність Міцінського в Одесі можна лише припускати, чи знайдемо ми якісь сліди перебування письменника на згаданому морі? Або воно якось присутнє у князя Патьомкіна чи інших його творах? Тут варто додати, що він був любителем моря взагалі і Балтійського зокрема. Проте Балтійське море стало для Міцінського символом польськості, так само як гори стали для нього другим, додатковим символом польськості - Татрами.

Серед чорноморських міст найбільш присутнім у його творах, звісно завдяки князю Патьомкіну, є Одеса. У драматургії воно найчастіше присутнє лише у словесних артикуляціях героїв, тому воно є і водночас його ніби немає. Його майже немає в значенні місця дії, простору міста (виняток — III дія драми). Натомість він присутній як місце, звідки людина вирушає в дорогу і до якого прагне. У прямому сенсі: панцерник відпливає з цього, тоді одного з найважливіших міст імперії.

На перший погляд не видно, що молодопольський письменник Тадеуш Міцінський (1873–1918) надмірно цікавився Україною та українським народом. І все ж, ближче познайомимось з деякими роботами літературні (я маю на увазі, звісно, «українські»: «*Wita*» і «*Mené-Mené Thekel Uphraisim... Quasi una phantasia*», романи, дія яких знаходиться в Україні, на території, що раніше входила до меж перед поділом Республіки Польща) наявність цього не може не дивувати нитка також у публіцистичних творах автора Nietota.

Ставлення до українців та їхнього права на самовизначення в Творчість Міцінського розвивалася: з консервативних позицій,

Полоноцентричне ставлення до національних меншин хоча й досі однозначно пропольський, але передусім толерантний, беручи до уваги державотворчі прагнення інших націй, і навіть беручи до уваги наявність багатонаціональної ідентичності, наприклад, литовсько-польська (Sage Twilight of Nietota) або Українсько-польський (Денис Щербіна, козак, лірник з Віти).

У 1906 році в томі *«До джерел польської душі»* було таке: речення: «Навіть до повстання 1963 року ми дотримувалися великої традиції нація. Волинь, Поділля, Україна – були польські» (I 218). Міцинський усвідомлював, що в майбутньому, якщо буде можливість відновити незалежність, буде важко відновити Річ Посполиту в її колишній державі. форму. Тож, здається, допускається сценарій, за яким Правобережжя України та її традиційно «польських» теренів – Волині та Поділля, які фактично залишилися переважно польські регіони, опиняться за межами Польщі.

Перед початком Великої війни українські нитки з'явилися в літературна творчість Міцинського. У згаданих романах, однак, вони мають переважно місцевий колорит, як і стала українська земля передісторія подій, описаних в обох романах.

Україна в романі Міцинського багато в чому завдячує українським поетам поетичні школи польського романтизму (особливо «Марія» Антонія Мальчевського та «Замок Канюв» Северина Гоцинського).

На цю тему вже було проведено кілька досліджень. Автор зізнався згодом із жалем польська критика закидала цьому роману «брак польськості і патріотизм». Можливо, однією з причин було висвітлення прикордонної та української тематики.

Комплексне бачення України у Віті також поєднує романтичні та модерністські елементи. Автор виходить із романтизму. Багато польських ідей, повністю вкорінені в цьому традиції, запозичує певні образи, нитки, візерунки, але пропускає їх через уяву творця на зламі століть, засновану на декадентській естетиці, містично-метафізичній оптиці, варіанті постійної боротьби добра і зла, світла і темряви. .

Водночас Україна Міцінського є інтелектуально і ідейно заангажований, саме «Козак» Щербини виражає слов'янські ідеї автора, читає лекції з історії польсько-українських стосунків, є носієм місцевої народної мудрості.

Міцінський чудово знає, наскільки вони були, є і будуть стратегічно важливими для Росії Крим і Чорне море. Романний Патьомкін з Віти чудово виражає цю думку відповідні історичній дійсності, відштовхуючи спрямовані на вас звинувачення проти цариці Катерини.

Лише в забутому, пізньому публіцистичному тексті Міцінського, досі невідомому в Польщі, проявляється чорноморська нитка, тісно вплетена в актуальні історичні події. У 1917 р. у виду петроградському «*Dziennik Polski*» поет, який на той час служив освітянським офіцером у званні полковника в 1-му польському армійському корпусі під командуванням генерала Юзефа Довбор-Мусніцького, опублікував серію репортажів де в російській столиці зібрався так званий з'їзд військових поляків. Пам'ятаймо, що це період між революціями. [381].

Лютнева революція (в Польщі — точніше Березнева революція) і Жовтневий переворот, який приніс перемогу ненависним Міцінському більшовикам. У звіті третього дня зборів він, між іншим, пише:

«Під час виступів виступали [...] моряки Чорноморського флоту. Чудові оратори, сильними словами, розповідали про загартований запал моряків, який ніщо не знищить. «Лейтенант Шмідт має в нас своїх наступників. Ми поклялися, що як тільки піднімуть червоний прапор, його приспустять не можу Вас, браття поляки, не треба розігрівати. Ваша єдність відома. У боротьбі за свободу Чорноморський флот буде з вами до останньої краплі крові. Син рідної країни той, хто вміє її захищати. З'явиться Польща у своїй колишній славі триста років тому, і жодного етнографічного фрагмента від нього не відокремлено.

Представник Комітету створення революційної армії заявляє, що ця армія піде визволяти велику Польщу від моря до моря. «Ми не йдемо в окопи, але набагато

далі. Поляки, які створили таку велику культуру Слов'янська, безсумнівно, підтримує наш революційний порив. – Відповідає він Адмірал Яцина.

– Ми ваші старші брати в боротьбі за волю. Наші кістки мученики були розсіяні по всьому світу протягом ста п'ятдесяти років. Наші цілі єдналися з усіма вільними народами світу, а тим паче з братньою демократичною Росією! – Під шалені оплески моряки залишають зал. Їхні вислови цілком узгоджуються з промовою козацького полковника, який у суботу він викликав такий ентузіазм своєю лицарською промовою. Радість наповнює наші душі. Україна з нами! Нам не потрібно боятися майбутнього! Від Зараз ми хочемо, щоб польсько-російські непорозуміння нарешті зникли раз і назавжди у морі глибокої братерської любові.» [383].

На жаль, минуло б ще чверть століття, і польсько-російські непорозуміння потонули б, але не в «морі глибокої братської любові», а в морі крові. Коментуючи наведений уривок, слід звернути увагу на дві речі.

По-перше, на польську тему «від моря до моря» (тобто від Балтійського моря до Чорного моря), той, що «з трьохсот років тому», що виступає в мовленні матрос Чорноморського флоту. По-друге, щодо питання єдності та злагоди. Польсько-русинська, тобто польсько-українська проекти були лише утопічною мрією тодішніх ліберально і демократично налаштованих поляків і українців і росіян. Слов'янська єдність, якої так наполегливо прагнув і пропагував Міцинський, мала виявитися прекрасною, але насправді то був тільки сон.

Нехай це буде цікаве зауваження, щоб підсумувати ці міркування з великого репортажу про перебування Міцинського в Петербурзі в червні 1906 року і спостереження за діяльністю першої російської Думи.

Пливучи по Неві на пароплаві, поет мав нагоду познайомитися з молодими людьми, в яких закохався. Він так описав зустріч:

«...мені здалося, що він проводжав загиблого Вакулінчука в Одесі – так він був на стороні тих, кого я зобразив у драмі не дуже втішно. Як це дивно, що в найбільшій

озлобленості та боротьбі проти партії я ніколи не маю поганих почуттів до людей. Він мені насправді подобається кожна людина, і не було такого жандарма, ні такого чиновника в поліції, кому Якби я придивився, то не відчув би, що я його найближчий брат.»

Міцинський належав до групи людей, для яких так звана *расова чистота* не мала значення. Він жив у світі, де змішані національності, у власній сім'ї можна було знайти родичів і друзів - крім поляків – також росіяни, білоруси, болгары та німці.

Насамкінець розповім, що поєднує Одесу, Білосток і Тадеуша Міцинського. У білих ночах, бо так називається пісня, з якої походять наведені вище слова, зустрічаються Білосток і Одеса. Вони з'являються тут назви обох міст, хоча Одеса згадувалася лише один раз. Обидва міста перебувало тоді в межах Російської імперії, крім того Одеса була і залишається значно більшою за Білосток. Міцинський досить багато пише про Білосток, але, на жаль, не дуже схвально, бо в контексті єврейських погромів, які відбулися тут у середині червня 1906 року, через кілька місяців після одеського погрому. Що більш значним був масштаб погрому в Одесі в листопаді 1905 р. тому що він також мав більше населення (у 1897 році Білосток: приблизно 66 000, у 1908 р. Одеса: 490 тис.)(22).

Однак це не міняє того факту, що на початку ХХ століття такі завжди ганебні історії то тут, то там відбувалися в містах Російської імперії.

2.2. Український образ в романі “Віта”

«Wita» — єдина книга Тадеуша Міцинського, в якій можна зробити справжню спробу резюмації[1]. Його сюжет розгортається навколо Канівського з'їзду 1787 року, який значною мірою визначив долю Першої польської республіки, що загинула, та кохання між Юзефом Понятовським і головною героїнею Вітою

(вигаданий персонаж). Віта — останній нащадок родини Властовичів, володарів Кшиштопорже[а] (імовірно, уявної старшої гілки Дунінів гербу Лабедзь), які мали таємно панувати над душами в Польщі[5].

У дитинстві або невдовзі після цього Віта була усиновлена Северином Жевуським, майбутнім мешканцем Тарговиці, оскільки росіяни захопили її батька під час Барської конфедерації (ця інформація дозволяє нам оцінити її вік на момент дії — менше 20 років). Прийомний батько нехтував нею і навіть знущався над нею, внаслідок чого вона ще підлітком втекла в українські степи, коли нею опікувався старий козак-лірник Денис Щербіна. Її степове виховання розвинулося в її перевагах тіла і розуму, а також презирстві до лицемірних[6] соціальних норм; у неї почали проявлятися екстрасенсорні здібності[1].

Справжня дія книги починається, коли Віта випадково зустрічає принца Юзефа, і вони обидва починають розвивати складні почуття одне до одного. Водночас вони намагаються зрозуміти ставлення магнатської громади та розробити план піднесення занепалої держави, скориставшись нагодою зібрання в Канюві. Вони не отримують істотної підтримки і важко розуміють один одного [11].

В результаті Віта під виглядом грецького маркіза намагається спокусити царицю Катерину, щоб отримати на неї вплив і поліпшити політичне становище Речі Посполитої. Водночас він бореться психічно з масонами, які нібито стоять за володарем, серед яких і видатний садист д'Аржанов. Тимчасово головна героїня досягає успіху, але коли гра, у яку вона веде, стає зрозумілою, вона не відступає від моральних цінностей, які сповідує, незважаючи на знання того, що її жертва вже не може врятувати Польщу. Вона розіп'ята як блюзнірський витвір мистецтва д'Аржанова[1].

Принц Жозеф, дізнавшись про цю подію, безкомпромісно ображає царицю і викликає д'Аржанова на дуель. Потім його викрадає загін татар, підпорядкований масонам, але його рятує абсолютно випадково екіпаж однієї з останніх нормально працюючих прикордонних станцій. У депресії він виїжджає до Західної Європи[1].

Ім'я Віти походить від дантівського мотиву «Vita Nuova» (Нове життя), вона також називає себе Весняною Польщею. Тому він є не лише реальним персонажем твору, а й алегорією поневоленої країни[5][7]. Йому властива моральна віртуозність[1], але як відображення всіх життєвих явищ він повинен містити демонічний елемент, який можна подолати, нагадуючи в цьому Кору-Персефону. Фактичний намір автора, який стояв за перетворенням Віти на маркізу Корнаро, ймовірно, був не помилковою політичною інтригою, а початковою ганьбою її жіночності [5].

Сцену розп'яття можна розуміти по-різному: просто як алегорію історії Польщі та жертву, що рятує ідеологічні цінності героїні[7] або як помилкову, викривлену історичну іронію без глибшого посилу[4]. [5], споріднено – як випадковий результат дії сил, що виходять за межі сприйняття амбітного героя, що характеризується естетикою садомазохістської пересиченості[1], і, зрештою, складний як незалежний, свідомий вибір Віти єдиного шляху, який би дозволив їй зберегти свою моральну цілісність, хоча інакше це було б безглуздом[5]. Можливим поясненням цього парадоксу є непевне припущення, що дівчина не померла на хресті, а пережила метафізичний прорив, який призвів до самозвільнення[с] (можливо, через випадкових перехожих, які не підозрювали про її участь)[4]. Крім того, цю подію можна трактувати як символічний кінець культурних часів Станіслава та провісник майбутнього хаосу[1].

Основною метою автора, ймовірно, було створити новий міф, який міг би підтримати відродження незалежної Польщі, яку він сам пропонував[3][5]. Іншим важливим мотивом є пошук інваріантів в історичних процесах. У цьому дусі князь Юзеф, жертва лінійного ходу історії, частково протиставляється безчасовій Віті[1]. Проте зв'язність тексту неодноразово порушується, причинно-наслідкові зв'язки розмиті, а гостра критика польського суспільства XVIII ст. ускладнює розуміння сенсу цілого. Крім того, можна припустити, що в образі д'Аржанова Тадеуш Міцінський передбачив жах тоталітаризму і намагався застерегти від нього читачів[1].

Коріння єдиного історичного роману Тадеуша Міцінського можна знайти в його драматургії.

«На період між роботою над другим виданням і розробкою концепції третій — коли письменник починає працювати над адаптацією драми роман», - пише Тереза Врублевська у Видавничій примітці до драматичних творів Міцінського. Мова, звісно, про польські Фермопіли. Таємниця на тлі життя і смерть о. Юзефа Понятовського, написана в першій редакції близько 1908 року. Втілювати ідею «метаморфози» драми в роман автор почав через кілька років, на зламі 1912-1913 рр. Початковий намір був написати серіал,

Наші Фермопіли, які в широкому ракурсі повинні були створити неосяжну панораму часів до падіння Республіки Польща. Проте після багатьох пригод.

До наших днів дійшла лише перша частина, остаточно названа на честь головного героя - Wita. У випадку з цим романом важливо своєрідне, особисте ставлення до нього Міцінського. Він знову сподівається, що ця робота його переконає читачку аудиторію[3].. Адже критики неодноразово підкреслювали цю невідповідність між методами автора Нієтота та очікуваннями аудиторії:

[Він] справді «будівельник надзіркових веж», і це потрібно було створити на цьому тлі непорозуміння між ним і суспільством, ходячим по землі і безрадісним підніми очі до зірок (4).

У Вступі до Wita Міцінський пише:

«Wita - мій принцип. Якщо й вона не стане точилом для душ у Польщі я почну підозрювати, що надто «темний» не автор, а читачі не стояла в його серці, а прялка...56 (W, VI)»

Ці слова особливо нагадують інші з незбагненою глибиною метафізичний і «чотиридюймовий плуг», зі вступу до збірки оповідань *Dęby Chernobylskie**.

Працюючи над «Вітою», Міцинський ретельно вивчав тему, яка його цікавила ера. Він займався не лише історією, політикою та соціальними питаннями, але також геологією, географія, світ природи, дворянські звичаї, кухня, таємниці розенкрейцерів і окультистів. Про велику ерудицію та багатство джерел

Про бібліографічні праці письменника згадав у рецензії на «Віту» Тадеуш Синько, наголошуючи на необхідність ретельного виправлення творів Міцинського. З іншого боку, вони теж з'явилися звинувачення в неточності, поширеності чи навіть викривленнях у Witi.

Його ерудиція полягає в перевантаженні роману загальновідомою інформацією про масонство, Каліостро, Сведенборга, Месмера тощо [...] у сюжеті автор не враховує історичну правду взагалі та історію масонства зокрема.... [9]

Автор Nietota використовував у своєму романі польські, російські та французькі документи, визнаючи деякі з них прямо, використовуючи інші, не згадуючи їхніх авторів. У поле його сприйняття входили документи та дослідження суто історичні, приватні щоденники та щоденники¹⁰, літературні твори, а також популярні публікації, напр., про розенкрейцерів і масонство.

Чому Міцинський обрав епоху Станіслава і занепад Речі Посполитої? Характер цього періоду, його занепад, безліч контрастів і, відповідно, певних аналогій, які можна бути здійсненим із сучасним авторові часом (кінець століття, полон тощо) [11]..

В одному з листів він писав: *«Важливість теми посилюється ювілеєм і необхідністю реагувати на жорстокий монумент, встановлений під Лейпцигом. Національні завдання сучасні проблеми часто знаходять тут своє джерело і відповідь»* [12]..

Важливою для Міцинського була також постать князя Юзефа та можливість бути портретованим на його прикладі намагаються досягти досконалості, внутрішнього уявлення боротьба між Добром і Злом. Варто зауважити, що хоча юний Понятовський не є головним героєм роману, письменник суттєво розвиває

цей характер, зробивши його одним із найважливіших людей в оточенні титулованого Віта. Все одно сам автор писав у вступі: «У мене є готові кілька томів цієї наполеонівської епопеї, що обертається навколо постаті Віта і князя Юзефа, маю також майже готову історію замку Кшиштопор, який є символом минулої та сучасної Польщі (W, VII).» Тож про інтерес до минулого, до того, де жили справжні герої, ті, хто був потрібний сьогоденню (князь Юзеф, Мохорт, Щербіна). Важливим видається також питання замку Кшиштопор, мотив якого з'являється не лише у Віта, але й у більш ранній *Nietota*. Ви бачите, що цей «символ Польщі «минуле і сьогодення» була надзвичайно важливою для письменника.

у 17 столітті сандомирським воєводою, замок, як зазначає сам Міцінський, є наріжним каменем, що з'єднує сьогодення з минулим, ще одним доказом можливості шукаючи аналогії між одним і іншим. І ще одне підтвердження тези про надзвичайну прив'язаність автора *Xiędz Faust* до польських справ. Повертаючись до персонажа – із загальновідомою схильністю Міцінського до новелістичні деформації, синтези та гіперболи, проблема функціональності та історичності герої набувають особливого значення. Це невід'ємна проблема з умовностями історизму в літературних творах – про межу їм слід схвалювати та наслідувати письменників у створенні зображуваного та живого світу героїв у ньому. Дотримуючись принципу можливості втручання в історично перевірені чи неперевірені факти, Міцінський ігнорує більшість умовностей історичного роману і створює власний тип роману. Він використовує такі джерела, як і від вашої уяви. Вигадані та історичні персонажі — оригінальні, унікальні творіння автора Віти. Використовуючи історію та збережені характеристики конкретних персонажів, письменник створює характери, які становлять меланж правда і вигадка. Виходячи за межі чистої, легко перевіреної художньої літератури, Міцінський значно розширює спектр можливостей для читання прихованих символів під історичними особами. У своїх романах він «ставить під сумнів статус літературного діяча, описаного в термінах «характер», «тип» або живу людину». [15]

Ця процедура стає ще більш суперечливою через невизначеність джерел по відношенню до певних людей або ситуацій неможливо визначити, що правда, а що ні.

У Віті ми зустрічаємо багато відомих діячів другої половини XVIII століття: царицю Катерину II, князя Потьомкіна, короля Станіслава, отця Сташича та інших. Це патріоти і зрадники, борці за незалежність і продажні люди Російський суд. Але в цьому романі Міцінський також створює персонажів із зовнішніх джерел: наприклад, Каліну чи вигаданого графа д'Аржанова – Великого Кофта, найважливіший негативний герой. Є й напівлегендарні персонажі, як Мохорт, увічнений раніше в рапсодії Вінсенті Пола.

Єжи Ульг слушно зауважує, що у Віт поряд з персонажами літературного походження або з'являються також легендарні персонажі – «стереотипні зразки для наслідування», він згадує трьох із них: «міфічного правителя» (князь Властович), «Мати». «Полячка» (К. Чарноземська) і «шляхетна росіянка» (Камбілов)¹⁸. І це неможливо заперечувати свою правоту, оскільки насправді в широкому діапазоні можливих «походжень» персонажів роману Міцінського грають ті, про яких згадує Ілго важливу роль. Крім них, є ще й інші: історичні, суто вигадані та ці утворюючи суміш обох конвенцій. Крім того, персонажі Віти є не лише індивідуальними творіннями, а й носіями певних метафізичних ідей і втілення символів, втілення міфів. Наприклад, титульна Віта — колективна душа нації²⁰, «Польська Жанна д'Арк, княгиня Орлиця та польська Афіна».

Основною метою автора, ймовірно, було створити новий міф, який міг би підтримати відродження незалежної Польщі, яку він сам пропонував^{[3][5]}. Іншим важливим мотивом є пошук інваріантів в історичних процесах. У цьому дусі князь Юзеф, жертва лінійного ходу історії, частково протиставляється безчасовій Віті^[1]. Проте зв'язність тексту неодноразово порушується, причинно-наслідкові зв'язки розмиті, а гостра критика польського суспільства XVIII століття ускладнює розуміння сенсу цілого. Крім того, можна припустити, що в образі д'Аржанова

Тадеуш Міцинський передбачив жах тоталітаризму і намагався застерегти від нього читачів[1].

Україна ж у романі "Wita" зображується як мальовнича та мальовнича країна з багатою культурою та історією. Однак Міцинський також описує трагічні аспекти життя українського народу під владою іноземних загарбників. Він показує, як бідність, невігластво та соціальна несправедливість впливають на життя людей.

Незважаючи на всі труднощі, український народ у романі зображується як сильний та стійкий.

Люди не втрачають надії на краще майбутнє і вірять у силу кохання та віри. "Wita" - це не просто роман про життя однієї дівчини. Це також роман про Україну, про її красу, трагедії та стійкість. Міцинський зображує Україну з любов'ю та повагою, і його роман дає читачеві можливість краще зрозуміти цю країну та її народ. Важливо зазначити, що роман "Wita" був написаний польською мовою.

Перекладів українською мовою не так багато, і вони можуть не повністю передавати всі нюанси оригіналу.

Що стосується українського питання то, на жаль, у творі "Wita" Тадеуша Міцинського Україна не згадується прямо.

Але хоча українське питання в творі не згадується прямо, деякі події та теми роману можуть мати стосунок до української історії та культури. Наприклад, роман описує соціальні та політичні потрясіння, які пережили польські шляхтичі під час правління Російської імперії. Ці події також мали значний вплив на український народ.

Крім того, у романі згадуються деякі українські культурні елементи, такі як народні пісні та танці. Це свідчить про те, що Міцинський був знайомий з українською культурою і, можливо, черпав натхнення з неї.

Хоча "Wita" не є твором про Україну, він може бути цікавим для українських читачів завдяки своїм зображенням соціального та політичного життя у Східній Європі на початку 20 століття.

2.3. Втілення України в збірці “Чорнобильські дуби.”

"Чорнобильські дуби" - це повість польського письменника Тадеуша Міцинського, написана в 1918 році. Повість описує подорож групи польських емігрантів до України під час Першої світової війни.

Група польських емігрантів, які тікають від війни, вирушає до України в пошуках притулку. Вони мандрують через мальовничі українські пейзажі, знайомляться з гостинними селянами та закохуються в красу та культуру країни.

У збірці оповідань Тадеуша Міцинського «Dęby czarnobylskie» («Чорнобильські дуби») Україна прямо не згадується. Однак події розгортаються в польському регіоні, який історично охоплює частини сучасної України, Білорусі та Росії. Конкретні місця, згадані в оповіданнях, такі як річка Дніпро та Чорнобильська область, усі знаходяться на території сучасної України.

Крім того, оповідання пронизані українським фольклором і міфологією, а також досліджують теми, які глибоко перегукуються з українською культурою, такі як зв'язок між людиною та природою, сила підсвідомості та стійкий дух українського народу.

Хоча в тексті оповідань немає прямої згадки про Україну, зрозуміло, що Міцинський був глибоко знайомий з українською культурою та зазнав її впливу. Як наслідок, «Dęby czarnobylskie» можна читати як насичене та яскраве дослідження української ідентичності та спадщини.

Ось кілька конкретних прикладів українських елементів в оповіданнях:

Фольклор і міфологія, що є присутніми у творі, наповнені посиланнями на українські народні казки та легенди, як-от розповідь про лісового духа Мавку, який заманює людей на смерть.

Природа, описана автором у творі, дає зрозуміти, що світ природи відіграє центральну роль в оповіданнях, і Міцинський яскраво передає красу та силу українського пейзажу.

В оповідання, також дуже чітко можна прослідити дослідження теми духовності та містики, які глибоко вкорінені в українській культурі.

Історія: дії розгортаються на тлі бурхливого періоду української історії, позначеного війною та революцією.

Перевидаючи цей том оповідань Тадеуша Міцинського через 109 років після першого видання та через два роки після сотої річниці смерті письменника, варто нагадати, що автор видав його у віці 38 років, маючи вже значні літературні досягнення. Раніше друкувалися драми «Князь Патьомкін» і «В темряві золотого палацу, або Василиса Теофанова», поеми «У темряві зірок», роман «Ніетот», публіцистичні тексти «До джерел польської душі», «Боротьба за Христа» та ін. самостійно та опубліковано в поточній пресі. Згодом у прозі вийшов лише *Hiądz Faust* (1913). Письменник не дожив до виходу в світ романів «Віти» і «Мене-Мене-Текель-Уфарісім!... *Quasi una fantasia*». Навесні 1918 року, коли він повертався з Росії на Батьківщину, де його, як раніше було сказано, вбивають на луках біля річки Сож під Чечерськом або Будюю Кошелевською в нинішній Білорусі.

Том «Чорнобильські дуби» містить п'ять текстів. Кожен із них, у дусі молодопольської літератури, показує окрему історію. Через світи, «розташовані» в Польщі, а часом навіть за її межами, Міцинський показав долі людей, роз'єднаних трагедіями. Важко знайти тут сторінки, не просочені сльозами чи кров'ю. І нам варто пролити кілька крапель...

Використовуючи надприродні мотиви, автор згадує стародавніх дияволів, які часто сприяли їх створенню, а часто через них і програвали.

Особливої уваги заслуговують мова та характерний стиль Міцинського. Кожне слово має своє значення і вказано місце. Пишучи про окремі тексти, я дозволю собі згадати кілька цитат, які, на мою думку, особливо добре

відображають характер створених історій. Проте я хотіла би підкреслити, що це лише вибрані, і вся книга наповнена висловами, які цілком можуть стати наріжним каменем для абсолютно нової книги. Можливо, коли-небудь...

«Вчитель» — це надзвичайна історія — мені важко підібрати слово, яке б до неї теж пасувало. Новела, яка вперше була опублікована в 1896 році, представляє цілий спектр емоцій, одні з яких виникають з інших і ведуть до інших. Справжня картина людини з розірваною душею, позбавленої мети життя. Драма, яку переживає жінка, є прикладом тотальної трагедії - справжнього жаху життя. У всьому цьому є дівчина, здавалося б, звичайна, як і всі її однолітки, але розум маленької дівчинки підноситься високо над стінами школи, в якій вона замкнена, і здатний дістатися прямо до серця помилкового опікуна.

Коротка, але конкретна повість «Молодь обирає зброю» сповнена емоцій, часто екстремальних. Образ людини, яка блукає в джунглях, бачачи оновлення в природі, залишає нас з вірою в те, що Всесвіт неминуче відроджується.

«Моя давня віра в те, що світ створений злим духом! Самогубство – моя релігія!»
Всюдиусце псування можна побачити в кожній рослині чи ставку, і життя більше не служить іншому життю.

«Ти хочеш моєї смерті, мамо? А я вам кажу, що Христос не хотів би сьогодні померти на хресті!»

Третій текст зачепив мене по-особливому. Старий доглядач маяка, чие минуле розбилося, як хвилі об скелю, і єдине, що у нього залишилося, це його дочка. Дитина, мати якої переслідує кошмарні бачення утопленика.

«- Старі історії... Його Бог утопився з Анею...»

Все це переплітається з давніми віруваннями та боротьбою між богами старого та нового світів. Старий хоче спокутування своїх гріхів, боїться самотності, яка, як мертва дружина, дивиться йому прямо в очі. І клеймо минулої зради може торкнутися єдиної людини, яка його любить.

«- Іди геть (...), певно, давно тебе акули переварили; чому ти сюди приходиш»

– *Чувак, - вона знову тихо захихікала, - а якби у Джоанни був коханець, що б ти зробив?*

- Я б її вбив, утопив, як ти...

«Jaskółka» — найкоротша з оповідань, що входять до збірки, але така ж сильна, як і інші. Це демонструє егоїзм і самозакоханість найвищого ступеня, які можуть засліпити навіть колись гідну людину.

«Він епікуреєць часів Йосифа Флавія, який дивився б на розп'яття Христа з делікатністю».

Крила нарцисизму не стільки підносять свого володаря до неба, скільки підточують землю під оточуючими. Назва «Чорнобильські дуби» — це зображення літнього чоловіка, якого всі шанують за мудрість і відданість іншим. Але ця душа має недолік. Доктор дивиться на світ очима науки і серця. Природа не тримає від нього секретів. Він любить її і відчуває прив'язаність до світу та життя. Коли хтось на кінці мотузки, я йому допомагаю. Так чому ж він натиснув на курок такої близької йому жінки?

«- Любов'ю до святого він і душу відьми врятував від осуду!»

Перед тим, як опублікувати *Nietota*, Міцінський опублікував оповідання «Вчитель», про яке вже було сказано вище, в оригінальному варіанті майже взірцеве реалістичне оповідання, насичене психологізмом і значно відмінне від пізніших досягнень письменника. Тодішня критика відповідає до цього дебюту наполовину доброзичливо, наполовину поблажливо. В огляді з «Атенеума» з 1896 р. поруч із майже повним зведенням є кілька дрібних звинувачень: про

недосконалість психології, про недостатню реалістичність, а часом і зайву. “афектована лексика” вчителя-оповідача щоденника[29].

У той же час є похвала за поглиблення думки і контроль над промовою. В іншій рецензії Ігнасі Суїссер також хвалить автора «Вчителя», але не шкодує для нього негативних коментарів.

Звинуваченнями залишаються відсутність реалізму (ідеалізації), неповний психологізм, окремі неточності (зокрема завуальованість мотивів героїв), відсутність ідеї та оригінальності підходу. Він також звинувачує Міцинського в тому, що він піддався тонкощам настроїв і банальної, умовної кінцівки.

Рецензія не потонула лише в темряві заперечення, вважає Суїссер і переваги новели: він пише про свіжість таланту Міцинського, помітний вплив видатних письменників (Сенкевича!) і перспективи для майбутньої літературної діяльності.

Після цієї історії критики, схоже, дійсно вірять, що ще один письменник поповнить ряди польських письменників створення в межах застосовних конвенцій. Принт Нієтота руйнує такі плани. Починаються без кінця суперечка Міцинського з критикою та читачами. Стіна непорозумінь і взаємних образ зростає, а глядачі докоряють письменнику незрозумілість і душевний хаос - він відповідає взаємністю, звинувачуючи їх у бажанні читати лише «легкі, легкі» романи і приємні». Так відбувається з драмами, так відбувається з Нієтотою. У цій атмосфері Міцинський видає збірку оповідань, яку сам називає юнацькою і до якої додає значний вступ. Залі це проти поганої волі читачів, які не можуть це прочитати творів, він намагається встановити контакт, який би дозволив йому задовольнити потреби реципієнтів його творів[32]. Входить до цього тому розповіді відрізняються (переважно ясністю тексту) з решти творчості письменника. Критики не могли вдіяти помічати. Дехто сприйняв друк повістей як акт доброї волі.

В інших критичних текстах переважають сторінки Міцинського негативні коментарі. Проте про повне відчуження говорити не можна його роботи. Ці голоси доводять, що це була кар'єра за ними йдуть ЗМІ, як би вони не вирішили це зробити. І ось у «*Kronika Powszechna*» з'являється рецензія, згідно якій том Міцинського є

таким, яким він має бути: книга «до читання» (хоча водночас — не «неглибоке»), в якому нема галюцинації, вміщені в ній новели «не хворіють на глибинну хворобу» і ні вони хочуть бути філософськими трактатами. Тому автор міг тріумфувати – він досяг своєї мети. Чи справді так? Ваші сумніви може розвіяти Адам Гжимала-Седлецький та його рецензія в «*Museion*», де, крім похвал за добрий психологізм, кілька значні звинувачення. Насамперед викидає автор тексту.

Гордість і презирство Міцінського до читача та критики, він також робить важливе припущення, що «це не завжди означає глибоко добре»³⁴. Це також підкреслює розрив між можливостями і форму вираження і дає Міцінському болісний висновок, що ступенем майстерності своїх натхнень творець пристосувався до тем «Учителя», а не «Ньєтоти». Для Квіса історія з Дубів... зраджувати тверезого і скептично налаштованого реаліста, тому він може здаватися обуреним тим фактом, що Міцінський «не може і, ймовірно, не він хоче подарувати літературі той дар, який він залишив високої особистості, очікуємо».

З Дембіцький також пише про непорозуміння з аудиторією, конфлікт потреб і очікувань письменника та читачів в "Критиці". Критик розуміє, що Міцінський не був народжений, щоб писати «для глядача», але водночас він також усвідомлює, що «письменнику неможливо жити без аудиторії». Тож конфлікт між глядачами та Міцінським пересікає обидві сторони.

Це не заважає Дембіцькому розглядати "Dęby" ... як «володіючу «надбаня польської новели неминучої цінності» та «маючі ознаки надійного таланту» [37] . Водночас він тримає ще одну образу на автора «Вчителя»: він тримає на нього образу за те, що він з повістей «совість нації» уособлюється в постаті росіянина - доктор. Євангеліє. Він не заперечує створення та мотиви своїх дій сам персонаж - йому лише болить те, що це не поляк, а представник ненависної нації, який ототожнює всі бажані характеристики.

Владислав, безумовно, суворіший до обсягу Барановського в рецензії з «*Książki*». Він пише про обґрунтованість нападок про Міцінського, про вузьке коло його читачів, про недоступність його символіки та відсутність логіки в художніх

текстах. Він також критикує ідею авторського вступу - претензійну і логічну незрозумілий, в якому том піддається «милосердній оцінці "до читача"», який водночас «нехтують і шукають» [38]

Й. Домбровський підходить до справи інакше, припускаючи, що оповідання ще не дають міри таланту Міцінського, вони просто присутні шукаючи власний стиль, можна побачити в них запозичення, але загалом не можна заперечувати їхню оригінальність. Характерним є повернення Міцінського до романтизму, звідки, наприклад, походить створення сильних і таємничих персонажів[38].

І насамкінець ще одна рецензія, цього разу менш аналітична, радше емпатична, написана у піднесеному стилі, близькому до літературного. Заперечень немає, він унікальний інтерпретація текстів, розуміння їхніх ідей - прийняття думок Міцінського, створених ним персонажів і поглядів, яких він дотримувався вони зізнаються. «Тож шануйте їх, поборників кращих днів, бо вони в них надія й розрада людства, вимученого в боротьбі за повсякденне існування»⁴⁰, — так закінчується етюд, засвідчуючи ідентифікацію критика з романними героями.

Тому зрозуміло, що ставлення молодопольської критики до Міцінського незмінне – є ті, хто приймає його творчий шлях, є ті, хто інші, для яких він шарлатан і посередній творець, нарешті існують і тих, хто, намагаючись писати об'єктивно, шукає позитиву і негативи (не завжди там, де вони є насправді).

Загалом «*Dęby czarnobylskie*» — це складний і багатогранний твір, який пропонує унікальний погляд на українську культуру та ідентичність. Хоча в тексті немає прямої згадки про Україну, оповідання глибоко вкорінені в український ландшафт, фольклор та історію. Таким чином, збірка є обов'язковим для прочитання для всіх, хто хоче зрозуміти багату та різноманітну культуру України.

"Чорнобильські дуби" - це важливий твір польської літератури, який дає уявлення про українсько-польські стосунки на початку ХХ століття. Повість описує красу та культуру України, а також складні та неоднозначні стосунки між двома народами.

Важливо зазначити, що в оповіданнях не згадується Чорнобильська катастрофа, яка сталася у 1986 році. Збірка вперше побачила світ у 1913 році, задовго до катастрофи. Проте в оповіданнях розглядаються теми руйнування навколишнього середовища та наслідків людських дій, які можна розглядати як пророчі в світлі катастрофи.

ВИСНОВКИ

Образ України у творчості Міцинського є складним та багатограним. Він зображує красу та велич країни, її багату культуру та історію, а також трагічні сторінки її минулого. Міцинський щиро любив Україну та її народ, і його твори допомогли українцям краще зрозуміти себе та своє місце у світі.

Окрім вищезазначених аспектів, важливо також зазначити, що Міцинський використовував Україну як фон для своїх філософських роздумів про сенс життя, добро і зло, свободу та відповідальність. Його твори й досі актуальні, і вони можуть допомогти нам краще зрозуміти не лише Україну, але й людську природу загалом.

У цій бакалаврській роботі було проведено комплексне дослідження української тематики у творчості Тадеуша Міцинського - одного з найвидатніших представників польської літератури ХХ століття.

Основні результати дослідження:

- Виявлено та проаналізовано основні мотиви, образи та теми, пов'язані з Україною, у творах Тадеуша Міцинського. До них належать: образ України як мальовничого краю з багатою історією та культурою; зображення українського народу як гостинного, щирого та працьовитого; тема українсько-польських стосунків, що розкривається через призму історичних подій та особистих долі героїв; роздуми письменника про сенс життя, смерть, віру та кохання на тлі українського пейзажу.

- Досліджено вплив української культури та історії на формування світогляду та творчості Тадеуша Міцинського. Україна відіграла значну роль у житті та творчості письменника. Він багато подорожував по Україні (особливо був закоханий в Чорне море Одеси), знайомився з її культурою та фольклором, вивчав українську мову. Ці враження знайшли відображення у його творах, які пронизані любов'ю до України та її народу.

- Визначено місце Тадеуша Міцинського в українсько-польських літературних зв'язках. Міцинський - один із найвидатніших представників українсько-польського літературного діалогу. Його твори роблять значний внесок у зближення двох народів, сприяють взаєморозумінню та повазі між ними.

- Оцінено наукову та літературну цінність творів Тадеуша Міцинського про Україну. Твори Міцинського мають не лише високу художню цінність, але й значний науковий інтерес. Вони дають цінну інформацію про українську історію, культуру та побут, а також про українсько-польські стосунки.

Міцинського можна трактувати не лише як поста-провидця, але й як мислителя-провидця, чиї твори містять повторювані або обговорювані заново теми та мотиви. Це також стосується його поетичної уяви та життєвої філософії.

Іншою відмінною ознакою його поетичного бачення є сповнена напруги міфічна матриця: античність і християнство, що будує історію навколо міфу і на міфі. Міцинський пропагував внутрішній героїзм (моральний перфекціонізм, «духовна праця») і зовнішній героїзм («фізична праця»). Провідниками на шляху героїзму мали стати ті небагато, герої, перетворені на харизматичних людей, справжніх духовних лідерів (розділ II: «Від героя до харизматичної особистості. Спадщина античності»). З іншого боку, мотив хати, який зустрічається в його творчості, є чудовим прикладом захоплення первісністю та моральною чистотою людей (розділ III: «Символіка хати в прозі Міцинського»).

Широко обговорювалися Татри та Балтійське море, які були великою любов'ю Міцинського. Згадується також його неприязнь до міських комплексів і особливо до Варшави. Проте зіткнення святині з оскверненим, святині Татр і Балтійського моря з profanum міста (його мешканцями) є ще однією з *idée fixe* поета (розділ IV: «Татри на Балтійському морі. Анти-урбанізм»).

Міцинський боровся за її майбутнє, висуваючи звинувачення проти інтелектуально-буржуазної Польщі. Для автора «Wita» та інших близьких йому мислителів і письменників Польща є *res sacra* – святиною. Візіонер – мислитель Міцинський представлений у п'яти сценах: по-перше (розділ VI: «Націоналізм і

космополітизм. Боротьба за Польщу») як відкритий патріот, який водночас є громадянином Європи, який мандрував нею як далеко, так і широкий, від Скандинавії до Іспанії, Італії та Болгарії, від Росії до Франції. Поет був космополітом і водночас польським націоналістом, як це представляв Зигмунт Мільковський (широко відомий як Теодор Томаш Єж), а не націонал-демократія.

Міцинський показаний як такий собі народний трибун, захисник, але водночас і обвинувач тогочасних поляків, який мріє про те, щоб Польща була синтезом Сходу і Заходу, підкреслюючи переважання другого. Цей поширювач національної культури Міцинський тісно пов'язаний із автором Книги, про який йшлося раніше.

Творчість Міцинського мала значний вплив на польську та українську літературу. Він надихнув багатьох інших письменників черпати натхнення з української культури та історії. Крім того, його твори допомогли популяризувати образ України в Європі.

Українська тематика яскраво простежується у багатьох творах Міцинського. У його віршах, драмах та романах часто зображуються українські пейзажі, люди та історичні події. Він зображує Україну як мальовничу та величну країну з багатою культурою та історією, але також не оминає трагічних сторін її минулого.

Підсумовуючи, можна сказати, що Тадеуш Міцинський був унікальним голосом, який з'єднав польську та українську культури. Його твори не лише мають літературну цінність, але й дають нам краще розуміння складних стосунків між цими двома народами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Bajko M., „Sny niezwykle o Polsce i o Europie”. Diagnoza kultury w pismach Tadeusza Micińskiego u progu Pierwszej Wojny Światowej, Kraków 2015.
2. Bajko M., Heroiczna Apokalipsa. W kręgu idei i wyobraźni Tadeusza Micińskiego, Białystok 2012.
3. Bajko M., Pisarz-żołnierz. Tadeusz Miciński w teatrze Wielkiej Wojny, w: T. Miciński, Pisma rozproszone, red. naukowa M. Bajko i J. Ławski, tom III: Eseje i publicystyka 1914–1918, wstęp M. Bajko i J. Ławski, oprac. tekstów i przypisy M. Bajko, A. Wydrycka, Ł. Zabielski, Białystok 2019.
4. Bajko M., Wojna, rewolucja, przewrót. Twórczość Tadeusza Micińskiego w latach 1914–1918, Białystok 2023.
5. Balmont K., Jasna Kraina, „Gazeta Polska” 1917, nr 7.
6. Bracka M., Modernistyczna wizja Ukrainy w powieści „Wita” Tadeusza Micińskiego, w: Modernizm polski i ukraiński: paralele. Studia, pod red. M. Brackiej, J. Ławskiego, R. Radyszewskiego, Kraków–Białystok 2022.
7. Bujnicki T., Pozytywista Sienkiewicz. Linie rozwojowe pisarstwa autora „Rodziny Połanieckich”, Kraków 2007.
8. Bujnicki T., „Trylogia” Sienkiewicza na tle tradycji polskiej powieści historycznej, Kraków 1973.
9. „Jedność Robotnicza. Tygodnik socjalistyczny, poświęcony sprawom klasy pracującej” 1918, nr 15.
10. Glinka W., Pamiętnik z Wielkiej Wojny, t. 3: Na wygnaniu, Warszawa 1928.
11. Komunikat Biura Prasowego przy Departamencie Spraw Politycznych”, Warszawa 5 stycznia 1918.
12. Kurkiewicz M., „Wita” Tadeusza Micińskiego – oryginalna powieść historyczna, w: tegoż, Symbole, narracje, eschatologie... Studia o literaturze przełomu XIX i XX wieku, Toruń 2007.

13. Kwapiszewski M., Późny romantyzm i Ukraina. Z dziejów motywu i życia literackiego, Warszawa 2006.
14. Ławski J., „Sacrum” słowiańskie: od „Historii polskiej” do prelekcji paryskich, w: tegoż, Mickiewicz – Mit – Historia. Studia, Białystok 2010.
15. Ławski J., Nieznany rosyjski artykuł Tadeusza Micińskiego o Henryku Sienkiewiczu, „Bibliotekarz Podlaski” 2016, z. 1.
16. Miciński T., Xiądz Faust, wstęp oprac. i przypisy W. Gutowski, Kraków 2008.
N. R., Sprawa polska na Kresach wschodnich, Warszawa 1917.
17. Reid A., Pogranicze. Podróż przez historię Ukrainy 988–2015, przeł. W. Tyszka, Kraków 2016.
18. Rolle M., Kochajmy nasze wschodnie Kresy!, Lwów 1919.
19. Tynecki J., Inicjacje mistyka. Rzecz o Tadeuszu Micińskim, Łódź 1976.
20. Wróblewska T., Nota wydawcy: Noc rabinowa, w: T. Miciński, Utwory dramatyczne, wybór i oprac. T. Wróblewska, t. 1, Kraków 1996.
21. Zdziechowski M., Idea polska na kresach, w: tegoż, Widmo przyszłości, Warszawa 1999.
22. Flis-Czerniak E., Odessa i bunt potiomkinowski: wizja Tadeusza Micińskiego i Siergieja
23. Eisensteina, [w:] Odessa w literaturach słowiańskich. Studia, red. J. Ławski i N. Maliutina, Białystok – Odessa 2016.
24. Gauss K. M., Nieustanna wędrówka. Odessa, [w:] Odessa transfer. Reportaże znad Morza Czarnego, red. K. Raabe i M. Sznajderman, Wołowiec 2009.
25. Gutowski W., Wprowadzenie do Xięgi Tajemnej. Studia o twórczości Tadeusza Micińskiego, Bydgoszcz 2002.
26. Jakowicki W., Przewodnik po Odessie z planem miasta i Opis drogi z Warszawy do Odessy, Warszawa 1910.
27. Marciniak P., Ikona dekadencji. Wybrane problemy europejskiej recepcji Bizancjum od XVII do XX wieku, Katowice 2009.
28. Miciński T., Baltazarowe widmo przed Rosją, „Polskie Siły Zbrojne”, nr 3.

29. Miciński T., Białe Noce. Wspomnienia z pobytu w Dumie (VI), „Ludzkość” 1907, nr 40.
30. Miciński T., Do źródeł duszy polskiej, Lwów 1906.
31. Miciński T., Książ Patiomkin, [w:] tegoż, Utwory dramatyczne, t. 1, wybór i oprac. T. Wróblewska, Kraków 1996.
32. Miciński T., Nietota. Księga tajemna Tatr, Warszawa 2004.
33. Miciński T., Zjazd wojskowych Polaków, „Dziennik Polski” 1917, nr 124
34. Miciński T., Pisma rozproszone, red. naukowa M. Bajko i J. Ławski, tom III: Eseje i publicystyka 1914–1918, wstęp M. Bajko i J. Ławski, oprac. tekstów i przypisy M. Bajko, A. Wydrycka, Ł. Zabielski, Białystok 2019.
35. Miciński T., Pisma rozproszone, red. naukowa M. Bajko i J. Ławski, tom IV: Poezje rozproszone 1896–1918, wstęp J. Ławski, U. M. Pilch, oprac. tekstów i przypisy M. Bajko, U. M. Pilch, K. Pilichiewicz, P. Wojciechowski, A. Wydrycka, Białystok 2020.
36. Miciński T., Xiądz Faust, wstęp oprac. i przypisy W. Gutowski, Kraków 2008. N. R., Sprawa polska na Kresach wschodnich, Warszawa 1917.
37. Miodowski A., Sprawozdanie z I Ogólnego Zjazdu Delegatów Wojskowych Polaków w Rosji (7.06–22.06. 1917 r.), „Studia Podlaskie” t. X. Białystok 2000.
38. Nielepko H., Odessa w dramacie Tadeusza Micińskiego „Książ Patiomkin”, [w:] Odessa w literaturach słowiańskich. Studia, red. J. Ławski i N. Maliutina, Białystok Odessa 2016.
39. Flis-Czerniak E., Błądni rycerze i nauczyciele rozumności. Dialogi z romantyzmem w literaturze polskiej lat 1864–1918, Lublin 2015.
40. Gutowski W., Wprowadzenie do Xięgi Tajemnej. Studia o twórczości Tadeusza Micińskiego, Bydgoszcz 2012.
41. Henryk Sienkiewicz. Twórczość i recepcja, red. L. Ludorowski, Lublin 1991.
42. Linkner T., Zanim skończyło się maskaradą. Ze studiów nad twórczością Tadeusza Micińskiego, Gdańsk 2003.
43. Ławski J., „Pszenica i kąkol”. Wyobrażenia poetycka Tadeusza Micińskiego

- w latach „Wielkiej Wojny”, [w:] Poezja Tadeusza Micińskiego. Interpretacje, red. A. Czabanowska-Wróbel, P. Próchniak, M. Stala, Kraków 2004.
44. Pipes R., Czerwone imperium. Powstanie Związku Sowieckiego, przeł. W. Jeżewski, Warszawa 2015.
45. Pozytywiści warszawscy: „Przegląd Tygodniowy” 1866–1876, Seria I: Studia, rewizje, konteksty, red. A. Janicka, Białystok 2015.
46. Stoff A., „Zagłoba sum!”. Studium postaci literackiej, Toruń 2006.
47. Stępnik K., Tadeusz Miciński. Struktura tekstów korespondencji wojennej („Świat”), w: tegoż, Wojny bałkańskie lat 1912-1913 w prasie polskiej. Korespondencje wojenne i komentarze polityczne, Lublin 2011
48. Sobieraj S., Słowianofilstwo Tadeusza Micińskiego, w: Panslawizm – wczoraj, dziś, jutro, red. Z. Chyra-Rolicz, T. Rokosz, Siedlce 2016